
Zemřel Petr Eben

Zemřel Petr Eben

Jeho úpravy lidových písní a koledí hrají nejmenší klavíristé. Jeho stěžejní instrumentální i vokální skladby patří k dominantám české, ale i světové hudby dvacátého století. Životní pouť jednoho z mezinárodně nejuznávanějších českých skladatelů Petra Ebena se ve středu uzavřela. Bylo mu 78 let. „Zemřel doma krátce před půlnocí. Bylo to po dlouhé nemoci,“ uvedl pro ČTK jeho syn Marek.

Odešel tak mimořádný a všestranný umělec, který byl navíc mistrem klavírní improvizace a citlivým pedagogem. Ti, kteří jej osobně znali, na něj vzpomínají jako na laskavého a vzdělaného člověka. „Chvilky strávené v jeho společnosti byly nezapomenutelné díky jeho ohromným vědomostem a schopnosti zaujmout ostatní. Měl vždy zájem i o věci, které byly za obzorem jeho vlastní profese včetně například jazzu,“ vzpomíná dramaturg Pražského jara Antonín Matzner.

Jinoch a smrt

Slušnost a pravda – to byly pilíře, na kterých stála tvorba i životní filozofie Petra Ebena, hluboce ovlivněná křesťanskou vírou. Narodil se roku 1929 v Žamberku, ale vyrůstal v Českém Krumlově, kde také získal základy hudebního vzdělání. Učil se hrát na klavír, violoncello a varhany.

Ebenův tatínek pocházel z pražské židovské rodiny, maminka z katolické. Otec se nechal pokřtít a Petr i jeho bratr Bedřich byli vychováni v katolickém duchu. O svém původu se dověděli až za války, když otce Němci odvezli do koncentračního tábora a oba syny internovali. Místo studia gymnázia musel Petr Eben tvrdě manuálně pracovat.

Ještě v jinošském věku pohlédl několikrát do tváře smrti. Když ho jednou Němci spolu s bratrem a dalšími místo do práce odvedli do lesů a zahrnali je do sprchy v budově s vysokým komínem, prý na odvšivení, čekali oba sourozenci konec. Jenže ze sprch začala skutečně téct voda...

„Je dobře, že si nemůžeme vybírat svůj osud. Kdyby mi byl někdo předložil několik verzí mého mládí, nebyl bych si jistě vybral to své, nebyl bych měl k tomu odvahy. A přece – když se dnes dívám zpátky, nevyměnil bych je za žádné jiné,“ podotkl Eben ve své monografii, která vyšla roku 2004.

Válečné zážitky, především ten ze sprch, podle Ebenových blízkých budoucího skladatele podstatnou měrou ovlivnily. „Někoho může takový zážitek o víru připravit, otec naopak nabyl jistoty, že pozemským životem lidská existence nekončí,“ zdůrazňuje jeho syn David. Zase jinak významné pro Ebena byly prázdninové pobyty v cisterciáckém klášteře ve Schlierbachu v Horním Rakousku, kde vykonával funkci varhaníka a sbormistra. Hluboce na něj zapůsobilo prostředí kláštera jakožto centra duchovna i vzdělanosti. Seznámil se tu s gregoriánským chorálem, který později prolínal celou jeho tvorbu.

Moderní a srozumitelný

Po válce studoval klavír a skladbu na pražské Akademii múzických umění. Roku 1953 se oženil se Šárkou Hurníkovou, mladší sestrou svého spolužáka a skladatele Ilji Hurníka. Od roku 1955 působil téměř nepřetržitě až do léta 1990 na katedře dějin hudby Filozofické fakulty Karlovy univerzity, kde přednášel hru partitur, rozbor skladeb i další předměty. Vyučovat svůj nejbýtostnější obor, tj. skladbu na pražské AMU, však mohl až po roce 1989. Do té doby byl režimem, k jehož opěvování se nikdy nesnížil, spíše trpěn.

Z téměř dvou stovek Ebenových skladeb je jich několik desítek věnováno varhanám. Právě skladby pro varhany, ať už sólové či v kombinaci s jiným nástrojem, Ebenovi zaručily mezinárodní věhlas. Patří mezi ně Job, Okna, Faust či Biblické tance. Neméně významné jsou však i jeho vokální opusy. Pro Pražské jaro zkomponoval v devadesátých letech církevní operu Jeremias. Svým stylem nebyl sice tradicionalista, dbal však na srozumitelnost a neztrácel kontakt s posluchačem. V otcových šlépějích dnes pokračují – byť po svém – Ebenovi tři synové. Matematika Kryštofa, moderátora Marka a hudebníka a muzikologa Davida spojuje slušnost, noblesa i láska k muzikování.